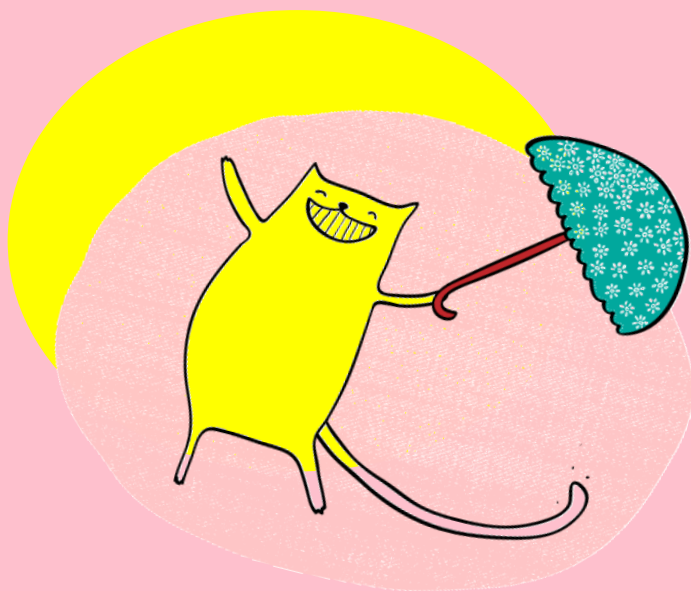

ZBORNÍK DEVIATEHO ROČNÍKA LITERÁRNEJ SÚŤAŽE

ODKAZ

KAROLÍNY BRÜSTLEOVEJ

RADOSŤ ZO ŽIVOTA
A V ŽIVOTE

ZBORNÍK DEVIATEHO ROČNÍKA LITERÁRNEJ SÚŤAŽE

ODKAZ KAROLÍNY BRÜSTLEOVEJ

Obec Podhorie

Rímsko-katolícky
farský úrad
LIETAVA

Cirkevná základná škola
s materskou školou
Dobrého pastiera
Žilina - Solinky

ZBORNÍK DEVIATEHO ROČNÍKA LITERÁRNEJ SÚŤAŽE

ODKAZ KAROLÍNY BRÜSTLEOVEJ

ISBN 978-80-973081-6-2

Úvod

Téma deviateho ročníka literárnej súťaže *Odkaz Karolíny Brüstleovej*: Radosť v živote a zo života oslovila 73 autorov, čo je druhý najväčší počet autorov v deväťročnej histórii našej literárnej súťaže. Veľmi sa tešíme z tohto záujmu. Je to pre nás vzpruha, aby sme videli zmysel zorganizovať aj jubilejný, desiaty ročník, našej súťaže.

Porota na svojom stretnutí hodnotila v kategórii *a) osemročných gymnázií /príma – kvinta/, žiaci 5. - 9. ročníka ZŠ* 21 prác v próze od 21 autorov a 39 prác od 19 autorov v poézii. V kategórii *b) študenti gymnázií, stredných škôl a SOU* hodnotila 7 próz siedmich autorov a 12 básní od 5 autorov. V kategórii *dospelých* posudzovala 38 prác od 14 autorov v poézii a 23 prác od 14 autorov v próze.

To, že toľkí autori prežívajú postoj radosti v živote a zo života, dáva veľkú nádej pre spoločnosť. Dlhodobý postoj radosti či nadhľadu, optimizmus a pozitívne naladenie zvyšujú totiž podľa vedy úspešnosť pri riešení ťažkých životných situácií a úloh až o 80%/. Takúto mieru uvádza *Daniel Goleman* v publikácii *Pozornosť*. Máme teda radosť a nádej, a tešíme sa na práce mnohých z Vás v nasledujúcom jubilejnom desiatom ročníku.

(koordinátor súťaže) **Karol Vlčko**

Príhovor poroty

Marta Višňovská

Krásna téma 9. ročníka literárnej súťaže na veľkú radosť organizátorov i poroty inšpirovala až neuveriteľný počet súťažiacich všetkých vekových kategórií.

Žáner – pre poéziu ľubovoľný, pre prózu rozprávanie, resp. pre kategóriu C esej, humoreska, umožnili rozmanitosť a slobodu stvárnenia.

V poézii vo všetkých kategóriách autori vypovedali o svojich najvnútornejších pocitoch. Z formálneho hľadiska ide o práce sylabického veršového systému i o voľný verš. Žiaľ, niektoré metafory pôsobil samoučelne. Treba im dať hlbší podtext.

V próze najpočetnejšie zastúpenou bola kategória A (najmladší žiaci do pätnástich rokov). Práce mali rozdielnu úroveň. Ťažko porovnávať životnú, intelektuálnu a „pisateľskú“ skúsenosť 11-ročného a 15-ročného žiaka. V každom prípade viacerým prácam v rozprávaní chýbal príbeh a jeho pointa.

Stredoškólcami (kategória B) v menšom zastúpení pochopili princíp rozprávania. Pozor však treba dať na písanie priamej reči v slovenčine.

V kategórii C (dospelí) sme sa stretli s ľudsky dojímavými, autentickými životnými príbehmi. Ide o akési „minipovedky“ hodné publikovania (nielen v zborníku).

A čo na záver?

Len zrelý človek pochopí, že život je sinusoida. Chvilé radosti sú vzácne, ale sú v nás, v našom srdci a duši.

Ďakujem všetkým, ktorí sa do súťaže zapojili a prajem veľa RADOSTI V ŽIVOTE A ZO ŽIVOTA.

Beáta Jarošová

V tomto ročníku Literárnej súťaže Karolíny Brüstleovej sme zaznamenali výrazný nárast záujmu. Úroveň hodnotím ako vyrovnanú, osobitne oceňujem prínos mladých autorov, žiakov základných škôl a učiteľov, ktorí s nimi pracujú. V každej z kategórií sme našli podnetné príspevky s originálnym prístupom k téme a solídnu jazykovú úroveň. Teším sa, že táto neobyčajná literárna súťaž sa dostala do povedomia záujemcov o literárnu tvorbu a verím, že ho bude formovať i naďalej. V čase spochybňovania všeobecne platných hodnôt a uchýľovania sa k myšlienkovým skratkám je to nanajvýš dôležité.

Dušan Gavlák

9. ročník súťaže opäť ukázal, že je v našej spoločnosti dostatok ľudí, ktorí majú pozitívny vzťah k literárnemu umeniu, pričom krásnu literatúru nechcú iba čítať. Sami totiž skúšajú potešiť ostatných svojou vlastnou tvorbou, a to sa im tento raz opäť podarilo. Bolo nám zaslaných veľa súťažných prác, z čoho máme naozaj radosť, veď začítať sa do riadkov plných životných právd a skúseností, často dojímavých príbehov, bolo aj pre nás vskutku obohacujúce. Naopak, úsmev na perách dokázali vykúzliť veselé príhody (vymyslené či pravdivé?), ktoré majú v tejto súťaži takisto svoje miesto a zas len potvrdili, že s humorom sa omnoho ľahšie zdoľavajú aj ťažké životné situácie. Už teraz sa tešíme na ďalší ročník „Brüstleovej odkazu“, ktorý sa bude niesť v mimoriadnom duchu, veď súťaž oslávi už svoje 10. výročie!

A. KATEGÓRIA — PRÓZA

žiaci 5. - 9 ročníka ZŠ a prímy - kvinty osemročných gymnázií

téma: **RADOSŤ V ŽIVOTE A ZO ŽIVOTA.**

žáner: rozprávanie

.....

1. miesto: KATARÍNA CHMELIAROVÁ

ZUŠ J. Melkoviča, Stará Ľubovňa (7. ročník)

Trojčárka

Laura ma štuchla. „Čo chceš?!“ nervózne som sa opýtala. Práve tejto látke som vôbec nerozumela. Dnes to Šikulka (naša učka Šikulová) posledný raz vysvetľovala. Nabudúce píšeme test. A ja som totálne vygumovaná. Laura to však nechápe, ona všetkému rozumie, má čisté jednotky, je jednoducho triedna biff'oška. Nikto sa s ňou nebaví. Len ja. Ani neviem prečo. Ja som rada, že prejdem s trojkami. Hoci sa veľmi snažím, nejde mi učivo do hlavy. A... Nemám čas.

Trojičky stále plačú, mama je z nich na prášky. Otec pracuje v zahraničí, domov chodí len štyrikrát do roka. Babička Hanka býva v Nemecku, nechcela sa s nami s'ahovať. Býva v starom dome na rohu tichej uličky. Veľa pre ňu znamená, je plný spomienok. Keď sme tam s ňou ešte bývali my, raz sa stalo, že otecko sa oprel o linku pri sporáku. Ale sporák bol zapnutý a ockovo tričko začalo horieť. Ocko v zúfalstve behal okolo stola a kričal: „Horím!“ Ale mamka sa zadušala smiechom, nebola mu schopná pomôcť. Je zvláštne, že niečo, čo nám teraz pripadá ako najhoršia vec na svete, sa nám neskôr zdá vtipná. Možno mi tak neskôr bude pripadať aj môj život.

Nikoho iného už nemám. Preto musím baviť mojich troch mladších súrodencov – Kiaru, Jozua a Máriu. Majú len rok, je veľmi ťažké sa o nich postarať. Občas pomôže aj suseda Jožka. Asi raz za mesiac. Tak isto sa musím starať aj o sliepky, husi, kravu, ovce a kozy. Spať chodím o jedenástej, dlho do noci sa učím. Nečudo, že si nič nepamätám a som unavená. Lebo nikto iný nemá o mňa záujem. Mama sa stará o trojčatá, otec pracuje, babka ani nenapíše. Som sama. Chcela by som niekoho, kto by mi rozumel, nie ako Laura. Chcela by som naozaj dobrú kamarátku.

Hm. Ale to sa nesplní. Sny sa neplnia. Mne nie. Laura sa znechutene otočí, nazve ma hlupaňou. No a čo. Mám ju na háku.

Otváram starú zhrdzavenú bráničku. Vyberám zo schránky letáky. Áááááá! Moja noha! Váľalo sa mi pri nej rozkošné šteniatko s veľkými očami a visiaticimi ušami. V tej chvíli mi to došlo. Tak dlho som čakala. On je môj. A ja sa nepodelím!

2. miesto: ALŽBETA HRIVÍKOVÁ

CZŠ s MŠ Dobrého pastiera, Žilina (9. ročník)

Radost' zo života

Bežím, pomaly mímam domy, stromy, ľudí... Život nechávam za sebou. Som len ja, a keď dobehnem až ku starému mostu, tŕpnu mi nohy. Srdce mi pulzuje, cítim si vlastnú krv v žilách. Každodenný tréning je pre mňa viac ako dôležitý, stal sa súčasťou môjho života. Studený vzduch ma páli v pľúcach, je mi úžasne - som živá, a to je viac než dosť! Pomalým krokom sa dostanem až pred dvere nášho domu. Neočakávam, že by sa už mama so sestrou zobudili. Otvorím dvere, vyzutá potuchu vybehnem schody, a keď skúsím prejsť okolo matkinej spálne bez najmenšieho zvuku, moje ticho preruší nevinný smiech. Vojdem do spálne. Pohľad ma nachvíľu milo prekvapí - mama a moja päťročná sestra ležia v posteli, ktorá pripomína mocnú pevnosť vystavanú z vankúšov. Pozerajú rozprávku, takže už viem, čo je pôvodom ich smiechu.

„Miláčik, ako sa ti dnes behalo?“ opýta sa ma mama s úsmevom na perách. „Perfektne, vlastne tak ako vždy! Pozerám, že vy dve ste dnes stavili na iný ranný program.“ „Ja som v tom nevinne, to Alica nemôže spať už od šiestej! Pridaj sa k nám!“ navrhne mi mama s nadvihnutou perinou, pod ktorú rýchlo vkláznem a pritúlím sa, ako som to robievala, keď som bola ešte malá.

„Ľúbim vás, dievčatá, najviac na svete!“ povie s láskou v hlase, na čo jej so sestrou jednoznačne odpovedáme, „aj my teba, mami!“

Keď po príjemne strávenom čase opustím teplú posteľ, moje kroky smerujú do izby. Vojdem a zastavím sa pred malou korkovou nástenkou umiestnenou nad stolom. Je na nej veľa všakovakých fotiek - ja na bežeckej súťaži, malé štrbavé ja, ktoré ide prvýkrát do školy, ja pri západe slnka, na tábore, celá pomalovaná nejakými farbami, pri divadle vo večerných šatách, s týždňovou sestrou v náručí, s odretými kolenami, keď som sa učila bicyklovať, zabalená v deke s kakaom v ruke, v lese, s gitarou na kolenách,... Obyčajné fotky, ktoré zobrazujú veľa spomienok, a to je môj život ešte len v rozkvetení! Červeným špendlíkom je na okraji pripevnený malý papierik s textom: „Skôr než zomriem, tak...“ Papierik odtiaľ strhnem, sadnem si a začnem premýšľať. Napíšem prvú vec, ktorá mi napadne. „Skôr než zomriem, tak chcem zažiť zázrak!“ Usmejem sa, so svojou odpoveďou som spokojná. Vyjdem z izby, Alica sa mi obmotá okolo nôh, s ňou sa vždy cítim znovu ako malé dieťa! Zbehnem dolu

schodmi, kývnem na mamu v kuchyni, tá mi pozdrav opätuje.

„Idem von!“ zakričím od dverí a vytratím sa ako para nad hrncom. V kročím do príjemného jarného dopoludnia. Vtáci štebotajú, slnko ma príjemne štekli po tvári. Ľudia okolo mňa sa radujú z krásneho dňa, opäť prídem až k tomu mostu, kde som bola aj ráno. Zastanem, všímam si okolie, ktorému som ráno nevenovala dostatočnú pozornosť. Vnímam šum v korunách stromov, vodu v rieke a v nej čvachtajúce sa kačky. Vietor sa mi hrá s vlasmi. Nahlas sa rozosmejem. Smejem sa úprimne a dlho, potom sa rozbehnem. Bežím domov, ľudia okolo mňa si musia myslieť, že som sa pomiatla! Keď prekročím prah domu, vyzujem sa a hľadám Alicu. Je vo svojej izbe - spí. Prikryjem ju, no zamrví sa a otvorí oči. „Už si doma? To je dobre,“ zamrmle si popod nos a pokračuje v sladkom ničnerobení. Mamu nájdem sedieť v kuchyni, objímam ju, len tak pre radosť!

Vojdem do svojej izby a zrak mi opäť padne na papierik, na ktorom stojí: „Skôr než zomriem, tak chcem zažiť zázrak!“ Vezmem ho do ruky, pomaly roztrhám a vyhodím, pretože mne sa zázraky dejú každý deň, stále! To, že mám rodinu, je zázrak! To, že viem chodiť, je zázrak! To, že som zdravá, je zázrak, ba aj to, že mám domov, je zázrak! Všetky tie každodenné samozrejmosti, ktoré už ani nevnímame – to všetko je zázrak! Vďaka Bohu za ne! Buď vidíte zázrak vo všetkom alebo v ničom, a zo zázrakov treba mať radosť, pretože raz sa už nemusia udiať!

3. miesto: DANIELA BEDNÁROVÁ

ZŠ Lietavská Lúčka, Lietavská Lúčka (5. ročník)

Obyčajný deň

Mám rada kvety, ktoré kvitnú na lúke. Mám rada vôňu lesa, keď práve trochu pršalo. Zbožňujem sa prechádzať bosá po rozkvitnutej lúke, kde spievajú vtáčiky.

Jedného dňa som sa prechádzala v lese so svojimi kamarátkami. Odrazu v krikoch niečo zašušťalo a zbadali sme rodinku divých zajacov. Bola to pre nás veľká radosť, vidieť ich na vlastné oči. Rozbehli sa na lúku, von z lesa, a my samozrejme za nimi. Odrazu sa však rozfúkal silný vietor, obloha sa veľmi rýchlo zatiahla a spustil sa jemný dážď. Vyľakali sme sa, že sa dážď zmení na búrku, tak sme sa rozutekali každá svojím smerom, domov.

Dobehla som pred dom celkom mokrá. Keď som si vyzula tenisky, roztvorili sa dvere a objavila sa v nich moja mamička. Bola usmiata od ucha k uchu a stiahla ma dovnútra. Podala mi uterák a poslala ma prezliecť sa. Po chvíli som sa vrátila do kuchyne, kde mamka varila chutné jedlo, ktoré rozvonievalo po celom dome. Tatino sa práve vrátil domov, rozbehol sa ku mne a vrúcne ma objímal. Mám milujúcu rodinu. Dokonca aj brat sa ma vždy opýta, aký som mala deň. Veľmi si to vážim.

Vtom dážď ustal. Za presklenými dverami začali štekať naši dvaja psíci. Tie chlpaté stvorenia sa na mňa pozreli veľkými guľatými očami a ja som bola úplne mimo. Ihneď som si obula tenisky, obliekla bundu a utekala za nimi na dvor pohrať sa. Vybehali sme sa po mokrej trávě, a potom som sa vrátila opäť do kuchyne, kde už sedela naša starká a doniesla nám rôzne maškrty.

Taký obyčajný deň. Nebol ničím výnimočný, len taký obyčajný. A pritom mi priniesol toľko radosti, toľko dobroty a toľko lásky. Ďakujem životu za tento deň. Ďakujem životu za každý jeden deň, ktorý môžem tráviť s mojou rodinou. Za každú chvíľu, ktorú môžem byť so svojimi kamarátkami, či už sú to ľudia alebo zvieratká.

Nechcem materiálne veci. Nepotrebujem nový mobil. To, čo mi robí radosť zo života, je peniazmi nezaplatiteľné. Len dúfam, že ja tiež robím radosť zo života iným.

A. KATEGÓRIA — POÉZIA

žiaci 5. - 9. ročníka ZŠ a prímy- kvinty osemročných gymnázií

téma: **RADOSŤ V ŽIVOTE A ZO ŽIVOTA**

.....

1. miesto: MÁRIA BARNOVSKÁ

ZUŠ J. Melkoviča, Stará Ľubovňa (8. ročník)

MAMA

suchý deň

zvädnutá nálada

čakám

čakám na záchranu

rozprávam sa s tichom

a presviedčam čas

o nečase

a ona klope

chce zasadiť semienko

radosť do môjho dňa

a slnko do mojich očí

milým úsmevom lieči

učí ma ako lietať

s motýľmi

x x x

vždy na raňajky mávam kakao
také sladké teplé chutné
ranné svetlo
sa zrazu cez okno dnu dostalo
aby sa aj ono nasýtilo vôňou
objať mamu bolo v tej chvíli
nevyhnutné
až potom som sa do školy vybrala
v myšlienkach ďakujem mame
za to kakao
celý deň mi v nose zostalo

x x x

cukor utopený v čaji
a vôňa trávy po daždi
cez otvorené okno
púšťam fantáziu
oblaky ustúpili
môžem sa dotknúť
slnka
hrnček s presladeným úsmevom
zostal nedopitý
radosť si sadla za náš stôl

2. miesto: DANIELA ADAMOVIČOVÁ ZŠ s MŠ Plavnica (5. ročník)

Rok

Každý rok sa striedajú,
novú ódu skladajú.
Ujo Jar, pani Leto, pán Jeseň, teta Zima,
u každého z nich je parádna klíma.
Ujo Jar, dá nám dar,
niečo si praj,
na zelenej lúke sa hraj.
Pani Leto,
hovoria jej preto,
urobí nám foto,
do rámu ju dá Oto.
Pán Jeseň
zahrá pieseň,
napíše báseň,
zafarbí jaseň.
Teta Zima
je určite príma,
jej vložka
šije kokosové očká.
Držia spolu krok,
hovoria si rok.

Zima

už sa začína
pri brehu je krištáľová fontána
spieva nádherne
mráz krásne maľuje
popritom si rýmuje
lopata sa lyžuje
vonku sa guľujú deti
lampáš pri dome neustále svieti
snehuliaci sa opaľujú
vločky nad nimi do rytmu zatancujú
zima sa pripravuje na prvé miesto
(v mojom srdiečku)

Decembrový chodník

sneh je kokos
posýpka
na tancujúce stromy
pásik zo stuhy
cesta k niečomu novému

3. miesto: JÚLIA PLATKOVÁ

ZŠ s MŠ Plavnica (9. ročník)

xxx

sme zložený zlomok
spája nás znamienko
môžeš ma (s)čítať
ja teba odčítam
nerozložíš nás
my sme výsledok

dospievanie

rok si niečo kreslí do diára pastelkami
nadšenie som ukryla do regálu
všetko chutí pohodou (?)
deň je bohatý
počúvam tep svojho srdca
hľadám energiu pod strechou
asi som sa vytratila z detských čias
spod maminho kabáta
počúvam záver dnešnej úvahy

káva

nežná vôňa štekli ma pri nose
je ako budík
vraví, že už je ráno
a ja sa zobúdzam
kávo-nová

čestné uznanie: MARIANA IBRAHIMI ZŠ Škultétyho, Topoľčany (5. ročník)

Superman na dôchodku

Bol raz jeden rýchly pán,
volali ho Superman.
Rád on všetkým pomáhal,
veľkú radosť z toho mal.

Stretol on raz krásnu Dánku
a spravil z nej Supermanku.
Mali spolu štyri deti,
ako ten čas rýchlo letí.

Začalo sa strašné peklo,
Supermana v krížoch seklo.
Nevedel, čo robiť má,
tak navštívil lekára.

Lekár tomu spravil bodku,
a poslal ho do dôchodku.
Milí malí Supermani,
odišli od Supermamou.

Zachraňovať svet tiež chceli
a boli v tom veľmi skvelí.
Veľa detí oni mali,
tak vznikali superklany.

Odvtedy je svet v bezpečí,
Superman vždy príde bez rečí.
Superman so Supermamou,
tešia sa zo superklanov.

Šťastie

Nikto nie je sám,
ja to šťastie mám,
kopec dobrých ľudí,
moju myseľ budí.

Nikto nie je sám,
ja mám tajný plán.
Na mesiac ho vystrelím,
že ho splním, si verím.

Z neba hviezda padá,
môj úspech ma hľadá.
Beriem hviezdu do dlaní,
pošepkám jej pár prianí.

Môj svet, to je krásny raj,
tak tu krásnu pieseň hraj.
Už teraz viem, že to dám,
lebo veľké šťastie mám.

Nikto nie je sám,
ja viem, že to dám.
Kým žijeme v raji,
v našom krásnom kraji.

B. KATEGÓRIA — PRÓZA

študenti gymnázií, stredných škôl a SOU

téma: **RADOSŤ V ŽIVOTE A ZO ŽIVOTA**

žáner: ROZPRÁVANIE

1. miesto: MAGDALÉNA MARTIŠKOVÁ, TOPOĽČANY

Marhuľová radosť

Leto si na nás v ten rok zgustlo. Slnko pustilo volume na maximum, vietor odmietol napájať vzdušný ventilátor. V aute je tisíc stupňov a na otázku, koľko ich je vonku, mám chuť odpovedať: Všetky! Utriem pot a chválim samú seba, že som sa nenamaľovala. Stačia mi fláky pod pazuchami.

- Mami, zastavme sa niekde na zrmzku - konečne má aj môj brat normálny nápad.

Zrejme mu ešte mobil nevysal všetok mozog. Niekedy sa mi zdá, že aj cez tie tenké káblíky slúchadiel dokáže mu prepašovať z hlavy posledné naškriabané zvyšky.

- Ale tu v Jacovciach zmrzlináreň zrušili. Jednota je už zavretá. Najbližšia je v Tovarníkoch, len... vravia, že je to len nejaká točená, nie klasika kopčeková. To budú mať maximálne jeden, možno dva druhy. Nič nenavyberáš - má mama viac protiindícií, ako sme schopní vstrebať.

- Mami, mne je to jedno. Točená, rovná, beriem aj brokolicovú, len nech je studená - sotím laktom do brata, nech ma podporí.

Prikladám dľaň na rozhorúčenú tvár a cítim, ako vlhne od potu. Mám chuť ho utrieť o Adamovo tričko. Možno by šarvátka, čo by sa spustila ako reťazová reakcia, zabezpečila, aby naši zastali a urobili nám prednášku o súrodeneckých vzťahoch. Mohlo by to byť pred zmrzlinárňou. Našťastie tento plán som mohla zrušiť. Ruka v tom horku vyschla aj sama. A otec zaparkoval na krajnici pred akýmsi ošarpaným rodinným domom.

- Magi, pod' so mnou. Sama štyri zmrzliny neunesiem - štrngoce drobkami mama a snaží sa ma chabým úsmevom presvedčiť, že aj nenamaľovaná, v drdole a starom tričku môžem vyjsť medzi trištvrtinu dediny, čo isto otláča svoje spotené telá do plastových stoličiek, ktoré už z diaľky vidím v záhrade toho domu s nápisom: „Zmrzlina, Buchtová.“

Super. Takže namiesto brokolicovej bude „buchtová“ zmrzka... Takú

som ešte nemala. Asi nikto na svete.

Vo vnútri za plastovými páskami na odháňanie múch, v miestnosti, čo mohla byť kedysi chodba, prípadne kuchyňa rodinného domu, bol jeden starý pult a stroj na výrobu zmrzliny. Rachotiaci, starý rovnako ako...

Spoza pultu na nás pozerá guľatá babka ako z filmu. Tmavosivé vlasy rozdelené cestičkou, vzadu spletené do dlhého vrkoča, najtenšieho, aký som kedy videla. V modrej blúzke s bielym drobným vzorom, rukávy vyhrnuté nad lakty. Veľká plisovaná sukňa a zástera hrajúca všetkými farbami vyviazaná za krkom aj cez pás.

- Tak, akú si prosíte? Len malú či hneď veľkú? Dnes mám marhuľovú s čokoládovou - opiera si červená, tiež spotená babka zrobené ruky o pult a usmieva sa raz na mňa, raz na mamu. Aj my sa zvláštne usmieваме. Všade visia obrázky, zarámované výšivky, na oknách záclonky, nad dverami krížik, kvety v črepníkoch. Naozaj, ako v bežnej dedinskej kuchyni. Len ten pult, stroj a babka z filmu.

- Viete, ešte sme tu neboli, ale vravia, že robíte točenú. Prosím si štyri veľké - spamätá sa ako prvá mama.

- Veru, takú, už veľa desaťročí, tak, ako kedysi. Tak aj dnes. Hádám vám bude chutiť - vytláča svižne špirály do kornútka a podáva postupne po dva mne aj mame. Oranžovo-hnedé špice.

Mama sa snaží vydolovať z dlane drobáky.

- Nie, nie. Táto je zadarmo. Kto je u mňa prvýkrát, dostane zmrzlinu zadarmo. Veď keď mu bude chutiť, príde zas. A potom si kúpi - odmieta babka peniaze a my v šoku opúšťame zvláštnu kuchyňu so strojom na zmrzlinu.

- Zadarmo! To je neuveriteľné - chváli sa mama otcovi, ako ušetrila.

Konečne niečo chladivé. Žmúrim oči a predstavujem si prezreté marhule. Marhule s čokoládou. To bol pocit! Takú lahôdku som nikdy nejedla. Celkom iná, ako majú v meste. A zadarmo!

Znudená pretáčam noviny. Naše, regionálne. „Jarné upratovanie sa uskutoční...“, „Prípravy na Veľkú noc sú v plnom prúde...“ Na poslednej strane mi do očí padne oznam. „So zármutkom v srdci...“

- Mamííí... - bežím za ňou. - Predstav si, tá pani, ...tá Buchtová, ...čo v Tovarníkoch robila tú točenú zmrzku...zomrela. A my sme tam v lete už viac nežli - krivím pery a je mi to ľúto.

Mama tiež zosmutnie.

- Nebolo kedy. Samý zhon. A tak som jej chcela poďakovať a pochváliť jej zmrzlinu a zaplatiť, ako sa patrí za ďalšiu, lebo si to tá pracovitá a dobrá žena zaslúžila... - povzdychne.

Prechádzame cez dedinu okolo opusteného domu. Vonku už nie je plastový záhradný nábytok, bránička je zamknutá, visí cez ňu veľká reťaz. Okná zastreté roletami. Len nápis: „Zmrzlina, Buchtová“ zostal na priečelí domu. Nikto nič nevraví.

- Vylož tie stromčeky, ale opatrne - pripomína mama pred našou chalupou.

Prekrúcame oči nad čudnými ometlami trčiacimi z kufra auta a ešte viac, keď zaznejú ďalšie príkazy, aby sme doniesli rýľ a krhlu s vodou.

- Čo sú to za ohreblá? - Tlačím do rýľa, ale zem je tvrdá ako štolverka.

- To sú mladé marhuľky - odbaľuje mama koreňové baly a usmieva sa.

- A prečo ich sadiš tu vonku a nie do záhrady za plot? Veď tu celý týždeň nebývame, keď dozrejú marhule, všetky nám niekto oberie - čudujem sa ďalej.

Mama sa ale ďalej usmieva.

- Práve preto. Tu budú rásť marhule. Štyri veľké marhule. Čokoládovníkom by sa u nás nedarilo. A každý, kto pôjde okolo, si bude môcť odtrhnúť. Zadarmo - opatrne zatláča hlinu okolo tenkého kmeňa.

- Zadarmo?! - krčím nevôľou nosom pri predstave, ako nám všetky marhule niekto požerie.

- Celkom zadarmo. Ako hovoril náš pán Ježiš svojim učeníkom: „Zadarmo ste dostali, zadarmo dávajte...“ – žmurkne na mňa tajomne mama.

Až vtedy mi to dôjde.

Štyri veľké marhuľové...

2. miesto: KRISTIÁN LAZARČÍK, HORNÉ OTROKOVCE

SOŠ Nerudová, Hlohovec

Šťastie ukryté v zošite

Vo svetri farby piesku zaliateho mesačným svitom sedíš a píšeš. Si ako d'ateľ a tvoj počítač ako chorý strom, ktorý sa snažíš vyliečiť z bohviečoho. Vieš, že písaním sa snažíš skôr liečiť samú seba, inak by ti asi úplne prepllo. Asi tiež len zo seba samej.

Občas sa cítiš príliš veľká pre svet, mohutné trdlo – pod ťarchou smútku padáš a vieš, že ťa nik nechytí. Pretože neunesie. Pretože nechce. Pretože...

Ale to ti teraz až tak krv nepije. Momentálne si konečne našla ten kúsok času na doplnenie chýbajúcich poznámok z ekonómie. Zistila si, že to ide hneď ľahšie, keď sa blíži záver polroka a známky ťa tlačia do plúc. Aj do brucha.

Možno teda nakoniec zmaturuješ.

Prelezieš. Plot.

Popod preliezky na detskom ihrisku. Snáď aj tou maturou.

A možno nie.

Možno si len príliš hypoteticky ladená osoba. Viac rečí než skutkov – a pritom skutky vraj robia človeka – takže buď nie som človek... alebo neviem. Možnože som ryba.

V skutočnosti rak.

Žartujem. A vlastne asi aj nie, keďže tie skutky sa rozprchnu z mojich úst skôr do vetra než do realizácie.

Nechceš radšej ďalej uvažovať nad maturou, pretože je ako neexistujúce kurie oko, ktoré ti spôsobuje úzkosť, napriek tomu, že zatiaľ nie je. Zalistuješ teda v jej zošite – tom len požičanom, so záznamom do jej mobilu aby nezabudla, že jej ho máš vrátiť. Listuješ akoby si doň prednedávnom zapísala zmysel svojho života. Zdanlivo je do trištvrte prázdny. V skutočnosti nie. Ešte chvíľku ti trvá, než na to prídeš.

Ona je spolužiačka.

Príliš sa nebavíte. Ale to tam asi príliš s nikým.

Je celkom fajn. Ostatní vravia, že divná.

Myslíš si svoje.

Väčšinou vždy. A väčšinou si práve preto prídeš aj tak úplne mimo.

Na svoju obhajobu tvrdíš, že si aspoň citlivá. Empatická.

Niekoľko strán za preklopenou polovicou zošita s recyklovanými stranami nájdeš vytrhnutý list zošita. To je tá chvíľa, kedy zist'uješ, že zošit vlastne nie je tak úplne prázdny. Chvíľku ti nič nehovorí. Potom si všimneš text písaný jej písmom. Ceruzkou. A papier ti zrazu trocha schizofrenicky a paranoidne zašepká, že je to záložka.

Jedna strana a kúsok popísanej z druhej. Približne v rytme dvoch riadkov a jedného vynechaného.

Vypleštíš oči, pretože to dýchne tajomstvom, no dlhšie už neváhaš. Si zvedavá. Robí to z teba zlého človeka(?). Pýtaš sa aj si odpovedáš. Chystáš sa čítať – pretože vystávať vlastné svedomie pred sebou samou je občas jednoduchšie, než vystavovať ho pred niekým druhým, komu tajomstvá až toľko nehovoria. Niektorí majú proste radšej ohováranie. A klamanie. Ty radšej čítaš. Preto to spravíš aj teraz – začítaš sa.

Po prvom riadku zist'uješ, že je to zhluk citátov. Po tret'om zist'uješ, že sú všetky o šťastí. Po dočítaní ti je v skutočnosti oveľa smutnejšie.

Lenže nie z citátov. Ale z kontextu.

„Prečo?“ zauvažuješ, nachvíľku sklzneš po sentimente, až si tvrdo naraziš zadok a opäť sa preberieš do reality. Uvedomíš si, že ju zrazu poznáš trošku inú.

Ona je tá spolužiačka.

Vieš, že nie je flegmatická. Vieš, že nie je emočne mŕtva. Najskôr nie je ani asexuálka, ako si sa domnievala spolu s ostatnými.

Snaží sa. Zapadnúť. Myslieť inak. Byť. A ešte k tomu šťastnou.

Myslíš, že ju máš vlastne oveľa radšej. Spomínaš si, keď sa zrazu správala tak milo a ochotne ti ponúkla pomoc s prezentáciou o impresionizme pretkanou (bez-uchými slnečnicami, ako ste sa smiali). Doplnila niekedy blízko tej chvíle, ďalší citát do zoznamu? Snažila sa znova? Aj keď už po niekoľkýkrát?

Všimneš si, že tupú stopu ceruzky na chvíľku nahradí ostrá. Prechod v slove najšťastnejší. A potom sa už až po posledný citát postupne vracia k svojej tuposti. Prísť až k tej pôvodnej sa jej to však nepodarí.

Na dva z nich ešte ukazuje tmavá bodka. Prečítaš si ich znova. S jedným súhlasíš, s druhým už toľko nie, pretože vieš, že klinická depresia je otázkou biochemických procesov, a nie voľby.

Tak teda.

Na chvíľku zauvažuješ, či to nebola len súčasť akéhosi jej projektu. Či si sa sentimentom nenechala uniesť ešte skôr, než si si to stihla vôbec všimnúť.

Rozprestrieš pred seba ticho ako deku. V kuchyni (do ktorej ťa vyhnali, lebo ostatní chceli už spať a pri svetle im to vraj príliš nejde) sa zľahka vznáša vôňa škoric. V umývačke hrmocú taniere s vidličkami ako v letnej búrke. Počúvaš ich.

Nadýchneš sa.

21:30 svieti červeno. Potrebuješ si ešte umyť zuby. Zatváraš zošit. Aj oči. Pretrieš si ich dlanami. Stavias sa.

Srdce ti niečo ťaživo šepká. Si smutná a cítiš sa sklamaná. Nie z toho. Tvoj život nie je len o jednom zošite. No máš pocit, že by si s ním mohla niečo podniknúť. Možno to vyznie drzo. Možno nežne. Záleží, ako sa na to pozrieš, a v akom rozpoložení. Zajtra to najskôr oľutuješ, keď vytriezvieš z únavy. (Aj z toho pokašlaného sentimentu, ktorý máš vlastne celkom rada. Tak trocha ako kedysi Jeho).

Napriek tomu do rúk berieš pero. Otváraš zošit znova, presne na strane s citátmi. Na malú chvíľu sa zamyslíš. Hodiny nie. Tie si seabedome idú svoje ďalej. Pohľad oprieš do steny, pero stisneš medzi prstami. Aj pery o seba. Možno nepochopí. Možno ju to vydesí. No ty si radšej vo svojej rojkovskej mysli držíš predstavu jej úsmevu rozfúknutého tvojím pochopením. Tss, okej, ale stačilo už. Skloníš sa a píšeš, opatrne a pomaly... že kvety rozkvitajú aj na pustom, premočenom poli.

B. KATEGÓRIA — POÉZIA

študenti gymnázií, stredných škôl a SOU

téma: **RADOŠŤ V ŽIVOTE A ZO ŽIVOTA**

.....

2. miesto: ANDREA BAJNÓCZYOVÁ

ZUŠ J. Melkoviča, Stará Ľubovna

VYŠÍVANÝ OBRAZ

objavila som starú truhlicu
pod zaprášenou plachtou
zanechali stopu
ruky plné nápadov
pestrý život
vyšitý do bieleho plátna
kríže a krížiky

moju myseľ zaplavuje
nekonečná radosť
a pokora

SLNKO

gúľa sa po oblohe
oblečenej do mrakov
na zem vrhá
horúce ostré meče
aby zobudilo nový život
radosť každodennú
všetko s ním dozrieva
aj človek
ktorý zemi daroval na jar zrná

ŠÁL

krížiky slučky uzlíky
a ešte viac
dokážu babkine ihlice
uložené do starej truhlice
očka pospájané
do jedného tela
priatelia
čo si veria
ak ťa trápi vietor
zašepkajú
neboj sa

štrikované objatie
ti vráti úsmev na tvár

3. miesto: ANDREA BAJNÓCZYOVÁ

ZUŠ J. Melkoviča, Stará Ľubovna

X X X

byť ilúziou šťastia
a tieňom človeka
a nájsť dno
a zablúdiť
a potom tam kdesi hlboko sa nájsť
keď ešte nebude neskoro

zhasnem
svetlo rozbijú
sklíčka jedno po druhom pozbierajú
sama rozfúkne to
čo mi niekedy ukazovalo smer
strácam sa
krátke záblesky
a výkriky šialených (k)rokov
zo svedomia

v jedných očiach vlhne nádej
výkričník

opäť dýcham

chýbalo mi
každé sklznutie lístia na opadané gaštany
každý kryštál na vrcholoch hôr
každý úsmev okoloidúceho sveta

dýcham
a navždy budem
už nechcem tancovať
ako mi pískajú

radosť je to podstatné

C. KATEGÓRIA — PRÓZA

dospelí, študenti VŠ

téma: **RADOSŤ V ŽIVOTE A ZO ŽIVOTA**

žáner: **ROZPRÁVANIE, ESEJ, HUMORESKA**

.....

1. miesto: **ADELA ORAVCOVÁ, Pezinok**

Večnosť v parku

„Pozri sa. Ako krásne pučia stromy. A tie kačky na jazierku, určite budú mať onedlho káčatká. Aha! Tam je včielka!“ pozeral som na ňu a tešil som sa z jej úprimnej radosti. Konečne bola veselá. Už bolo dost smútku. Zima bola príliš dlhá a studená, a nedalo sa chodiť na dlhé prechádzky, na ktoré sme boli zvyknutí. Odjakživa sme milovali spoločné vychádzky

do prírody, siahodlhé rozhovory plné lásky a porozumenia. Už je to síce dávno, no mali sme obrovské šťastie, že sme našli jeden druhého. Jej úsmev bol čarovný aj po toľkých rokoch. Vedel som, že na mojej tvári už nevidno tú úprimnú radosť z jej prítomnosti, no zároveň som vedel, že ona ju vidieť nemusí. Určite ju cíti.

Keď mi povedala: „Zlatičko, no tak usmej sa! Dost’ sme sa mračili celú zimu,“ nemohol som sa neusmiať. Pozrela sa na mňa s takým detským úsmevom, že sa mu nedalo odolať. Pohladkal som ju po tvári a pobožkal som ju na líce. „Drahá, ideme ďalej?“ Súhlasne prikývla. Pomaly som vstal z lavičky a zaprel som sa do vozíka. Vytočila hlavu ku mne dozadu a znova sa usmiala. Bol som šťastný, že som jej mohol dnes urobiť radosť, hoci len touto vychádzkou.

Už je to päť rokov, čo sa sama nevie pohnúť z vozíka. Napriek svojmu ochoreniu je rada, keď môžeme tráviť spoločné chvíle.

Chodník v parku lemoval jazierko. Okolo neho rástli stromy a kríky a všetka tá zeleň, ktorá patrila do každého parku. Výnimočné boli pávy, ktoré tu predvádzali svoje krásne dlhé perá na chvostoch. Okolo pobehovali malé deti, ktoré krmili spolu s rodičmi ryby v jazierku. Hneď pri vchode do parku sa chystala kvitnúť nádherná magnólia. Jej mohutné ružové kvety kvitli síce len malú chvíľu, no chodili ich obdivovať ľudia nielen z blízka, ale aj zo širokého okolia. Tento park bol jednoducho čarovný a ľudia v ňom mohli nájsť nielen krásu a pokoj, no mohli tu

načerpať aj veľa pozitívnej energie.

Po asi polhodinovej prechádzke a obrovskom sľube, že sa sem zajtra poobede vrátíme, som odviezol svoju drahú polovičku domov. V ten deň bola plná akejsi čarovnej sily, ba priam žiarila. Pomohol som jej do vane, obliekol som ju, pripravil som výbornú večeru a uložil som ju do postele. Spolu sme si pozreli film a pomodlili sme sa. Tak, ako každý večer, som ju pobožkal na líce a pekne ju pozakrýval. Skôr, než som zhasol svetlo, ešte som ju párkrát skontroloval, či je v poriadku, a či jej nič nechýba. V tú noc som mal krásny sen. Kráčali sme spolu po parku a okolo nás behali naše tri deti. Rozbehla sa za nimi, a keď jej jeden z nich cupol do vody v jazierku, nahlas sa rozosmiala. Na tvári som začítil teplý ranný lúč slnka. Nechcelo sa mi ešte vstať. So zatvorenými očami som nahmatal ruku svojej drahej polovičky. V tej chvíli som sa nemohol nadýchnuť a bál som sa otvoriť oči a pozrieť sa na ňu. Jej ruka bola ľadová. Duša odletela. Ten slnečný deň bol prvým v mojom živote bez nej.

Leto bolo príliš horúce, jeseň príliš upršaná a zima neskutočne dlhá a studená. Dni boli nekonečne smutné a plné samoty. Hoci ma deti volali k sebe, nechcel som opustiť miesto, kde som ju ešte stále cítil. Doma som ju videl všade okolo seba. Darmo ma moji blízki prehovárali, aby som vyšiel na chvíľu von. Nemohol som ju opustiť. Čo ak sa nechám nahovoriť a ozaj pôjdem len na malú chvíľu von a ona zatiaľ navždy zmizne. Čo si počnem sám?

„Dedko, kde bývajú zvieratká?“ Štvorročný vnúčik sa zahľadel na fotku vedľa postele. Boli sme na nej odfotení všetci piati v parku pri jazierku. Mama, ocko a tri deti. Neďaleko nich stál páv s rozostretými nádhernými perami na chvoste. Na vode plávali kačky s kačiatkami. Moje drahé vnúčaťko hľadelo na mňa zvedavým pohľadom. Čím dlhšie som pozeral do detskej tváričky, tým viac som v nej videl pohľad svojej ženy. Videl som v nej tú jej prosbu, keď chcela ísť von do parku. A práve v tej chvíli, akoby ma niečo postrčilo a začul som jej hlas: „No tak, vezmi ho tam! Choď mu ukázať, kde bývajú zvieratká! Budem tam s vami.“ Márne som sa obzeral po miestnosti, nevidel som ju. No ten hlas bol tak skutočný, až sa mi nechcelo veriť, že tam nie je. Syn s nevestou sa na mňa s úžasom pozerali a neverili, že som sa po roku konečne sám vychystal na prechádzku s vnúčikom. Pre istotu sa ma na nič nepýtali, aby som si to náhodou nerozmyslel.

Obliekol som si jarný kabát, na hlavu som si položil klobúk. Nevesta

mi podala vnúčikovu rúčku a sledovala, ako vychádzame z dverí. Dieťa štebotalo, kládlo mi otázky a sledovalo svet okolo seba. Keď sme prišli do parku, odtrhol som kvet magnólie a podal som ho dieťaťu do ruky. Pomaly sme prešli k jazierku. Na vode plávali za sebou káčer, kačka a malé kačiatka. Drobec výskal od radosti. Zohol som sa k nemu a pošepkal som mu, aby na vodu hodil kvietok pre babičku. Obaja sme pozerali na plávajúcu magnóliu. Potom som vybral z vrecka taštičku s rozdrobeným rožtekom a spolu sme nakrmili kačičky. Po dlhom čase to bol znovu krásny slnečný deň. Keď som si sadol s vnúčikom na lavičku, kde sme sedávali my dvaja, znovu som ju cítil a dokonca počul. „Konečne si tu. Už som sa ťa nevedela dočkať. Musíš prísť častejšie. Aj s deťmi.“ Sedel som tam a po tvári mi stekali slzy. Niekde hlboko v duši, celkom potichu som jej sľúbil, že sem budem vodiť všetky vnúčatá. Naučím ich, aby to tu mali rady.

„Dedko, prečo plačeš?“ Drobná rúčka mi zotrela slzy z tváre. Keď som sa zahľadel na ten nádherný detský úsmev, plač zrazu ustal. Ústa aj oči sa mi pomaly začali usmievať. V tej chvíli som si uvedomil, že vďaka tomuto malému pokladu som objavil niečo, o čom som si myslel, že je navždy stratené. Sám sebe som sa divil, prečo som sem neprišiel skôr. Veď aj tu, v parku, cítim svoju drahú milovanú ženu. Aj toto miesto je plné jej zvláštnej prítomnosti. Teraz som už vedel, že ona tu bude vždy. V každom ročnom období, v každom počasí. Vždy, keď ju budem potrebovať. Bude sedieť tam na lavičke a už z diaľky sa na mňa bude usmievať tým krásnym detským úsmevom.

2. miesto: Ing. EVA MASNÁ, Podhorie

„Na Orave dobre...

... na Orave zdravo...“Tak to bude nielen v pesničke, ale i naozaj. Ľudia veselí, usmiaty, školák s taškou na chrbte – asi tak piatak mohol byť - ma pekne, úctivo pozdravil. Robotní sú, skoro v každom dvore dajaký traktorík a hoviadko... Ľudia neodvykli od driny na poli, nezapudli gazdovať, neskoro tam družstvá zakladali. Chodila som od dvora k dvoru, od domu k domu. Európa chce vedieť, ako na Slovensku hospodária, ako ich vraj majú podporiť... Ale ktože tomu uverí, keď to ide stále dole vodou... Ľudia nie sú hlúpi, majú svoje skúsenosti. Aj po svete chodia a veľa vidia.

Dedina dlhá, dlhočizná, hádam až do Poľska zachodí, konca nevidieť.

„Pane Bože, nedaj, aby ma zožral nejaký pes“ modlila som sa a opatrne som vchádzala do dvora, kde sa išiel potrhať malý štekáč na reťazi. Videla som, že aj keď skáče zo všetkých síl, búdu za sebou neľahá, tak som postupovala ďalej. „Načo som sa dala na takúto robotu...“ hundrala som sama sebe. Hlavný vchod bol zase hluchý, musela som dom obísť a hľadať vchod zozadu, kde boli hospodárske stavania. Takto to bolo skoro v každom dome. Gazdiná už vyšla z dverí, domáci strážca ma dokonale ohlásil, nebolo treba zvonček hľadať, pozdravila som a zdvorilo vysvetľovala, po čo som prišla. Vylovila som z vrecka poverenie a občiansky preukaz, aby sa pani nebála, že mám, nebodaj, nekalé úmysly...

„Chováme, máme kravku, jalovičku... i kosíme, kosíme... a ja viem, koľko, keby bol muž doma...“

Na nasledujúcom čísle nemali psa. Zazvonila som a čakala, kto mi otvorí. Nad vchodom pekného moderného domu sa otvoril oblok, vyklonila sa mladá žena:

„Kto je to?“ Urobila som dva kroky vzad, aby ma videla.

„Dobrý deň, spisujeme štatistiku. Venujete mi chvíľku?“

„Práve sa chystám s malou k lekárovi, obíd'te dom zozadu, mama je tam...“ Obchádzala som dom po kameninovom chodníku tesne pri dome otriasajúc dáždňik a hľadala som zadný vchod. Práve vošla doň pani, ktorú som hľadala. Stála za sklennými dverami, hneď otvorila, ako ma zbadala.

„Dobrý deň, prepáčte, že vás vyrušujem, dcéra ma poslala sem za vami...“

„Dobrý deň, dobrý deň... ešte len idem z maštale, nechcem ísť tam hore takáto,“ ukázala zdvihnutím brady na dcérin byt a rukou na svoje pracovné oblečenie.

„Veď ja idem za vami, spisujeme štatistiku, ako gazdujete – čo chováte a ako využívate poľnohospodársku pôdu...“

„Gazdujeme, máme dve kravy, teľa, býčka, ale teraz to už nie je ono, kým muž žil, to sa gazdovalo! Všetko išlo ako po masle. Už bude rok v januári, čo umrel. A viete, aká sekera som bola na neho! Teraz viem, čo je to, čo všetko musel porobiť, keď to sama robím. Veď aha, už je skoro deväť hodín, a ešte len idem z maštale. A jemu som hockedy povedala – čo tam vieš toľké časy robiť, ja by som len preletela a už by to bolo...!“ – spovedala sa a bolo vidno, že to naozaj ľutuje. Dcéra s asi ročným dieťaťom na rukách obišla okolo nás, nasadla do auta a odišla.

„Ponúknite sa korbáčikmi,“ dobrosrdečne ma núkala vdova so smutným odtieňom v hlase. „Nuž, keď teraz nechcete, zabalím vám ich“ zhrnula ich z taniera do mikroténového vrecúška a podala mi ich. „Prepáčte, že vás zdržiavam svojím rozprávaním.“

V duchu som si aj ja spytovala manželské svedomie, kým som hľadala ďalšieho respondenta.

Zazvonila som. Starká ma pozýva do suterénnej kuchyne, dvere rovno z dvora:

„Len poďte, poďte. Nebudeme na tom daždi stáť. Sadnite si,“ odsunula stoličku od stola. Pri stole sedel vzhľadný pán pri rozvoniavajúcej káve. Mala som mokré a skrehnuté ruky od dáždika, ktorý som nechala pred dverami. Aj ústa čo by boli drevené, zle sa mi rozprávalo. Viac sa vypytoval jej syn, slušný, zhovorčivý, inteligentný pán, šofér autobusu zaparkovaného pred domom. Prišiel ju pozrieť. Moje poverenie i občiansky preukaz pozorne študoval pri okne. Starká išla zavolať druhého syna, ktorý tu s ňou býva, a tento v izbe mi stále kládol neko-nečné otázky... Hovoril pokojne, ale s vedomím prevahy a nadradenosti, s prehľadom o nesprávnych metódach vlády a o tom, že by sa to nemalo takto robiť – aby k dôchodcom chodili cudzí ľudia... „Asi má pravdu,“ pomyslela som si a najradšej by som bola už ďaleko odtiaľto. Druhý syn sa pridal:

„Posielame pravidelné hlásenia...načo ešte aj vás poslali, my nie sme povinní...“

„Pozrite, vaša mama ma sem pozvala,“ postavila som sa, „prepáčte, že som vás vyrušila.“ Mala som čo robiť, aby som sa nerozplakala.

„No, veď nemám čo zatajovať,“ ozval sa zmierlivo gazda a vyratúval, čo chovajú a čo pestujú... Zapísala som, on podpísal. Hoci na mňa nekričali, aj mi všetko nadiktovali, ešte dlho som sa vo vnútri chvela. Pre nich teraz práve ja stelesňujem všetku tú byrokraciu, zlé zákony... Aj takto sa stretá človek s človekom.

Ulice boli pusté, v takom sychravom počasí sa nikto netáral vonku, občas nejaké auto rozprsklo kalužu na všetky strany a zase bolo počuť iba dážď, ktorý sa pasoval s mojím dáždnikom a priateľsky sa stretal s potokom – to je Orava, uist'ovala som sa idúc cez most.

Nasledujúce číslo som dlhšie hľadala, nemali ho pripevnené na dome, len dedukciou podľa susedných domov som skúšala, či to nie je práve tu. Zazvonila som na staršom ošumelom dome. Vyšli naraz dvaja muži. Starší ma privítal a pozval do kuchyne, ktorá bola hneď vedľa kotolne, z ktorej vyšli. Bolo vidno, že sa obaja utešovali a hriali aj zvnútra, hlavne mladší už mal dosť. Nadiktovali, čo chovajú, aj koňa majú, ale „žena mi zomrela,“ vraví starší. Chcela som povedať, že snáď nevesta im poriadí, ale syn vyložil na stôl kýpeť ľavej ruky a nepýtala som sa na nič. Ani som ich neodsudzovala, že popíjajú...

Dážď ustával, aj moje nohy ustali. Našla som ďalšie číslo. Nemusela som zvoniť, na dvore boli dve ženy. Keď som sa spýtala na meno, ktoré hľadám, ozvala sa mladšia, už prešedivela chudá žena, ktorá sa zakrúcala do priveľkej vetrovky, očividne jej bola zima:

„To je mama. A čo chcete? Nie, my už nič nechováme. Neoplatí sa. Keď si všetko spočítate...“ Nestačila som ju sledovať. Nakoniec som prerušila príval slov a poďakovala som sa, že teda pôjdem ďalej, ale ona sa dala vykrikovať, že čo som zač, ani som sa jej žiadnym preukazom nepreukázala... Mala pravdu, celkom som na to zabudla. Ale vlastne už ani nebolo treba.

Moderný dom s nízkym plôtikom a s veľkým psiskom, ktorý okolo neho vyskakoval a poriadne brechal, bola moja ďalšia zastávka. „Hádam ho len nepreskočíš, ty obluda!“ pomyslela som si s rešpektom. Nevedela som, či ho obísť, alebo zazvoniť. „Pes mi hádam aj ruku odhryzne...“ Vtom na domáceho strážcu zavolala dievčina, ktorá práve umývala vchodové dvere a zbadala ma. Dal sa odvieť a zatvoril ako krotký baránok. Jej mama zbehla z poschodia, lebo sa na veľký brechot pozrela z okna.

-,„Nie, nič nechováme, len tohto psa máme.“ No, koľko strachu pre nič, pomyslela som si.

Ulica rovná, stále utekala do diaľky, pekné moderné domy sa striedali so staršími murovanými, všade zadné stavania, maštal', humno, zápach hnoja. Ľudia takí i onakí, starší i mladší, trápia sa, ako vedia, ale spokojní.

Vzadu za domom pri humne dvaja mládenci čosi porábajú. Zakričala som od domu, či ich môžem na chvíľu vyrušiť. Jeden pošiel bližšie ku mne. Hej, on sám tu gazduje, i koňa má, i kravu, tridsaťdva rokov. A nie je v žiadnom spolku...

„To je všetko, čo ste chceli vedieť? Tak hybaj, ideme dačo robiť,“ obrátil sa na kamaráta a hneď sa pobrali naspäť ku svojej robote. Pozrela som za nimi, páčili sa mi, takí mladí - a takí pracovití.

Staršia pani mi v ďalšom dome vyšla oproti.

„Počkajte, muža zavolám, on vám povie,“ povedala mi, keď zvedela, čo chcem.

„Počul som o tom v rádiu, viete, ja už nechovám, nechal som to synom, ale môžem vám všetko nadiktovať, aj podpísať môžem. Viete, ja som ten spolok pred pár rokmi zakladal, nachodil som sa, kým som to všetko povybavoval. Pozdravte tú pani tam u vás na štatistike, tá mi veľmi ochotne pomáhala.“ Rozprával trasľavým hlasom a podpísal dotazníky parkinsonom roztraseným písmom.

V susednom dvore mi prišlo do smiechu:

„Ó, pani, my už nič nechováme, prenajali sme všetky role tam tomu, čo tam býva... a on len čo nám trošku zrna dá za to pre býčka a pre prasa, ozaj, nič...“ Tak asi naozaj nič.

Osemdesiatročný starký niečo kutral po dvore, bol rád, že sa niekto uňho zastavil. Porozprával, ťažkou rukou vtisol trasľavý podpis.

„Tam býva moja vnučka,“ ukázal na vedľajší nový dom, z ktorého práve vykukla hlava s čiernym chvostom, aby starkého a jeho návštevu skontrolovala.

Po pár metroch som opäť zazvonila. Rázna gazdiná si prekrížila ruky a povedala:

„No, chováme, ale nič vám nepoviem, ani nepodpíšem, načo vám je to vedieť? Na to nie je žiadny zákon, aby ste ma prinútili, nič vám nepoviem!“ buchla dvermi.

Na rozmočenom poli vedľa cesty sa mágali husi a kačice, aj sliepky sa plietli pomedzi ne. Po daždi zostali mláky na ceste, topánky si prišli na svoje. Oblaky sa zdvihli, rozjasnilo sa krásne okolie. Nohy bolia, ale stojím to za to! Jéj, na kopci sa pasú ovečky, a už bude Kataríny...

Na nasledujúcej adrese nikto neotvára. Ide sa ďalej. Ešte jeden dom, posledný.

„No chováme, chováme, ale ja vám nič neviem povedať, muž príde o chvíľu z roboty, on vám povie. Podťe dnuká, urobím vám kávu, počkáte na neho, isto podťe.“ silou – mocou ma zdržiava postaršia žena.

„Ešte ani nekúrim, aj čiapku som si dala na hlavu, lebo zima je vo vnútri,“ vysvetľuje mi a opäť pozýva. Podťakujem a poberám sa preč, vidím, že by sa chcela porozprávať, ale ja už nevládzem, dosť bolo chodenia i dojmov.

Obzriem sa po kopcoch a holiach na okolí, zhlboka sa nadýchnem: Orava, Orava, toľko pekných domov je tu vystavaných, ba či v nich aj dakto býva, či ešte chodí kdesi po Írsku, Nemecku alebo Česku ten, kto ich staval? Orava, Orava, toľko slávnych ľudí si vychovala – teraz si, či nie si - boľavá?

Poľnohospodársky cenzus na Hornej Orave
/Oravská Polhora/ 2001

3. miesto: Mgr. MICHAELA ILLY ZUBOVIČ, Ladce

Radosti v živote a zo života v Albánsku

Z Čiernej Hory sme do Albánska dorazili nevyspatí, dotčlení, hladní a v zlej nálade. Predsudky zatemnili svokrovi hlavu a odkedy sa dozvedel, kde máme namierené, hystericky vyvolával a snažil sa nás odhovoriť od výletu do „hniezda mafie“. Na mňa to malo pramály vplyv, avšak Tomík podchvíľou začal trúsiť perličky veľmi podobné rétorike jeho drahého „papá,“ a to sa mi ani trochu nepáčilo. Starý strašil, že možno nás ani do krajiny nepustia, lebo psi pas tam určite ešte nevideli a otočia nás rovno preč. Nemal pravdu.

Na hraniciach nás privítali milí policajti s úsmevom na tvári, popriali všetko dobré a nech sa nám páči u nich doma. Prijemnejších hraničiarov som jakživ nestretla a prekvapilo ma, keď som si na konci dovolenky uvedomila, že takí vlastne boli všetci, na koho sme tam natrafili. Od predavačiek v obchode, cez majiteľa hotela, pracovníčky v múzeu, chlapíka v stánku s burekmi, až po okolo prechádzajúceho bezdomovca . Asi sme mali šťastie, no nebolo to len tým... Niečo príjemné akoby bolo v atmosfére, vo vibráciách, alebo čo ja viem, ako by to nazval nejaký väčší romantik. Skrátka, netuším prečo, ale od prvej chvíľky som cítila neskutočný pokoj, slobodu a otvorenosť. Svokor prorokoval, že nech sa pripravíme na rozbité, rozhegané cestiská, vhodné akurát pre kónský záprah, no čakala nás úplne obyčajná asfaltka neporovnateľne lepšia od černoorských „magistrál“.

Prvých pár nocí sme strávili v mestečku Shkodra. Úplnou náhodou sme natrafili na prerobený zámoček z tureckých čias, v ktorom mali zhruba polovičné ceny, než v istom socialistickom hoteli na Považí, kde som kedysi brigádovala. Dvakrát sme sa nedali núkať a v sekunde sme vybaľovali veci z auta. Izba bola veľká, kamenná, pekne dekorovaná. Bohaté raňajky a večere, v porovnaní s dietetickým programom, ktorý si pre nás pripravili v Čiernej Hore, pôsobili priam až extravagantne. Jedlá boli navyše servírované v obrovskej sále s masívnymi drevenými stolmi, krbom, do ktorého by sa pokojne zmestilo desať ľudí a vnútornými balkónmi, kde ako na chórise stáli hudobníci a tanečnice, aby predvádzali nejaký tradičný program. Zvuky balkánskych nástrojov, vône orientálnych korenín, jediné svetlo mihotajúce sa z plameňov v ohnisku, hostia ticho sledujúci tanečnice a starobyľý interiér pôsobili ako stroj času. Ma-

la som takmer pocit, že sedíme na návšteve u sultána a každú chvíľu očakávame jeho príchod. Tomiho predstavivosť sa uberala podobným smerom, ale zašla ešte kúsok ďalej, lebo sa ku mne naklonil a povedal: „Cítim sa ako Paša.... Hmm...jeho majestátnosť Veľký Tomipaša Spravodlivý...“

Ráno sme sa vybrali na prechádzku. Učarilo nám malé námestíčko, kde na jednej strane stál kostol, na druhej mešita a v strede boli kaviarne určené na spoločné posedenia po bohoslužbách. Skadarčania živo diskutovali pri nápojoch, nikto sa nikde neponáhlal a nenávistný svet kultúrnych rozdielností, ktorý sme nechali za hranicami Albánska, mi teraz pripadal ako zlá utópia. Páčilo sa nám aj to, že sme nikde nenašli medzinárodné obchodné reťazce. Namiesto toho, krajina bola plná malých obchodíkov s miestnym tovarom a štedré predavačky (a majiteľky zároveň) nám všade dali nejaký malý darček. Či sme dostali taštičku granátových jabĺk, magnetku alebo pero, odnikiaľ sme neodišli s prázdnyimi rukami.

Dozvedeli sme sa, že určite treba navštíviť ruiny hradu Kalaja e Rozafes, týčiace sa vysoko nad mestom. Cestou tam sme mali možnosť vychutnať si albánsku premávku v plnej paráde. Po širokej vozovke išli súčasne autá, traktor, bicykel v protismere, kamikadze dedko vykračujúci si po stredovej čiare, autobus... V jednom pruhu spal pes (a nie, nebol zrazený), normálne si tam ležal, kým ostatní ho obchádzali. Nemohla som uveriť tolerancii šoférov. Chorváti by už trúbili ako nepričetní a Černohorcov by rovno roztrhlo od jedu a rozlialo na kolomaž. Všimla som si, že aj môjmu Chorvátovi naviera žilka na spánku, a tak rád by si zatrubil (gény nezakryješ) , no keď sme uvideli pána, ktorý odparkoval koňa v strede kruhového objazdu a odbehol si kúpiť kebab, opadol z nás posledný stres a prispôbili sme sa rytmu života. V albánskych mestách je zbytočne povolená 50tka, všetci tam chodia 15, lebo viac sa ani nedá .

Kalaja bola naozaj nádherné miesto. Na parkovisku pod hradom ma pobavili českí turisti stojaci pri autobuse, pozerajúci do bufetu a sťažujúci sa jeden druhému: „No jó, pozri jak si tady žerou... a nás tam v Černý Hore nechaj chciť hladý...“ Mój zlatý, tak to s tebou súcitím. Od auta po vstupnú bránu sme šliapali dobrý kilometer do prudkého kopca, výhľad stál však za to. Pod vysokým briežkom pomaly tiekla rieka obkolesená skalami a bujným mediteránskym porastom. Scenériu dopĺňali malebné chalúčky žiariace v jesennom slnku a povieval teplý

vánok. Škoda, že som si to nemohla lepšie užiť, ale môj vrozený strach z výšok nepustil ani tu. Proste nie som typ, ktorému by sa zavd'áčil pohľad z Eifelovky alebo výlet balónom. Preto som krásu obdivovala len z vyznačených bezpečných miest a bola som disciplinovaná jak nemecký turista. A čo vám nenapadlo, Tomici? Napchal sa do okna, resp. do toho, čo z neho zostalo, rozťahal ruky do vetra a s'ľa Jack z Titaniku vykrikoval: „Som kráľ sveta...“

Pri pohľade na neho by sa mi krvi nebol dorezal a už už som videla, ako sa valí aj s kamienkami z rozpadávajúcich sa hradieb dole ústom do rieky. Hrôzou som zostala úplne paralyzovaná. Tomi sa po pár sekundách, ktoré trvali večnosť, pootočil s otázkou: „Teraz spravím, akože idem vyskočiť. Odfotiš...?“ No keď uvidel ako sa tvárim, zliezol na trávu a bežal ma utešovať: „Ljubavi, aha, tu som. Nič sa nemohlo stať, však som sa držal.“ Mala som v úmysle oboznámiť ho so svojimi pocitmi, avšak namiesto plánovaného: „Som rada, že si v bezpečí, zlatko. Týmto nerozvážnym a nezodpovedným počínom si mi spôsobil nepríjemný stav úzkosti. Prosím, už mi to viac nerob.“ nejakým nedopatrením zo mňa vyliezlo: „Si ma na smrť vystrašil! Ešte raz sa priblížiš k hocíjakému výklenku, dám sa s tebou rozvíesť!“ Vlastne, informácia bola vypovedaná, Tomi si musel sprosté žartíky žehliť v cukrárni, kde mi najfajnovšie cukrovinky učičkali rozdrásané nervy. Vrelo odporúčam koláč Treleče. Tak ma nadchol, že som ho skúšala dokonca sama vyrobiť. Dopadlo to katastrofálne, ale nevádi, o dôvod viac vrátiť sa do Skadaru.

Páčilo sa nám, akí sú tu ľudia komunikatívni a radi sa púšťajú do debaty s hocikým. Tomi si tak „pokecal“ s neznámym bezdomovcom. Ten mu dobrú polhodinu po albánsky niečo vykladal, čo mužík zhodnotil ako kritiku súčasného režimu, lebo vraj: „...dešifroval som kľúčové slová: Tito, Juhoslávia, komunizmus a super...“:-D Okrem neho sme stretli pána, ktorý nám medzi rečou nostalgicky spomenul, ako vyrobil svoj prvý falošný pas a skupinku vojnových veteránov nadávajúcich na srbskú politiku, s ktorými si mal Tomica dlho čo povedať .

Ako ďalší sme navštívili zámoček Kruje. Pochádzal odtiaľ najslávnejší Albánec všetkých dôb, Gjergj Kastrioti alias Skanderbeg. Jeho erb ste už určite videli, lebo v súčasnosti ho Albánsko používa ako národnú zástavu (čierny orol v červenom pozadí). Skanderbeg bol talentovaný generál a tiež sultánov obľúbenec, no nevedel sa vzdať svojich kresťanských koreňov, tak sa vrátil domov, začal organizovať obranu

krajiny a 23 rokov úspešne robil Turkom bariéru k ďalšiemu dobývaniu Európy. Tiež sa veľmi dobre poznal s Tepešom a jeho bratom Radu-om.

V Kruje sme si nakúpili suveníry, spravili pekné fotky a cez hory sme sa pobrali do Tirany, kde sa môj milovaný manžel...tatadadááá, neočakávane stratil (jeho špecialita), ale ani za ten svet si to nemienil priznať (jeho druhá špecialita). Čoskoro sme sa vozili v protismere v úzkej uličke, aby nás vymákli dopraváci. Veď prečo nie, týmto sme ešte neplatili. Rukami nohami sme ukazovali, že „Croato turista, navigácia, fuj, zlá, ulica stratená, kde sme, pojma nemáme“. Tomica vytiahol peňaženku očakávajúc sumu, no policajt, že to je v poriadku, turistom treba pomáhať a nie ich okrádať. Sánky nám spadli ako tej maske z vreskotu a náš šok sa ešte vystupňoval, keď sa strážcovia zákona ponúkli, že nás vypravdia na výjazdovku, ktorú potrebujeme. Tak sa aj stalo. Ešte dve-sto kilometrov sme mali z toho zážitok a o ničom inom sme ani nerozprávali. Až kým sme v dedine pri Elbasane nestretli babičku.

Zhrbená starénka prútikom poháňala pred sebou mladé húsky a trvalo jej to ako lačnému isté veci. Pokojne sme stáli a čakali, veď sme na dovolenke, keď z druhej strany priletel mercedes ako blázon. Chvíľu som čakala, že rozfašíruje vtáctvo len perie zalieta, no auto zastavilo. Vystúpil z neho namakaný, svalnatý, holohlavý Albánc s hrubiznou zlatou reťazou. Podišiel k babičke, chytil ju pod pazuchu a zdvorilo previedol na druhý kraj cesty. Potom jej vzal prútik, popohnal húsky k majiteľke, vrátil prútik, babuľa ho pohladkala po plešatej hlave, týpok nasadol do svojej besnej káry a odfrčal. S Tomim sme sa cítili ako totálni sedliaci, čo si zo starej panej robili etno kino a ani nám nenapadlo pomôcť jej.

Tento zážitok asi najviac vystihuje moje dojmy z celej krajiny. Albánsko, ako som ho ja mala tú česť spoznať, je krajina, kde ešte neprišla skazená konzumná spoločnosť. Ľudia si tu pomáhajú, majú čas jeden na druhého, neboja sa podarovať a nehanbia sa pomoc ani prijať. Neprestali sa navštevovať, nezabudli si vážiť starších a majú rešpekt jeden k druhému. Krajina, kde pred mešitou stojí socha matky Terezy a kde kríž stojí nad mestom pomenovanom po moslimskom pašovi. Miesto, kde je síce chudoba poriadne citeľnejšia než na Slovensku a kravu, kozu, koňa bežne vidíš na ulici, no predsa má človek pocit, že Albánci majú niečo, čo sme kedysi mali aj my, ale časom sme to stratili. Škoda.

Výlet do Draču sme museli zrušiť. Tomiho otca, ako sa dalo čakať, „pichalo v srdci“ a „dostával infarkt“. Tomi spanikáril, otočili sme

to a hnali sa domov pomôcť vetchému starčekovi. Keď sme prišli, záhadne „sa mu uľavilo“ a infarkt sa nakoniec nekonal. Počas celého pobytu nás terorizoval neustálymi telefonátmi, strašením, rôznymi nevhodnými pripomienkami a hlúpymi predsudkami. Hoci to bol tvrdý boj, presvedčiť Tomicu, aby sme zostali aspoň tých pár dní, oplatilo sa. Zamiloval si Albánsko celé, aké je a pochopil, že tešiť sa v živote dá nielen z luxusu a bohato znejúcich destinácií, ale že najväčšiu radosť v človeku môže vyvolať stretnutie s dobrými ľuďmi, láska, porozumenie, rozprávanie sa s inými bez nadradeného tónu a všetko čo pomôže tým, ktorí to potrebujú.

Nuž a na záver by som rada dala do pozornosti citát Matky Terezy, ktorá tiež pochádza z Albánska: „Radosť je modlitba, radosť je sila, radosť je láska, radosť je z lásky upletená sieť, do ktorej sa dajú chytiť duše. Boh miluje radostného darcu. Ten, kto dáva s radosťou, dáva najviac.“ Keby sa všetci držali tejto krásnej myšlienky a plietli pomyselnú sieť lásky a dobra, život by bol naozaj krásny. J

Čestné uznanie: Ing. JOZEF PÁLENÍK, Svinná

TAJOMSTVO STAREJ TRUHLICE

V ten deň sa Ondrej potuloval po dvore, akoby nevedel nájsť motiváciu do práce, ktorej bolo v tých jesenných dňoch, najmä v záhrade, neúrekom. Zber úrody ho vždy povznášal, tešil, sa keď "kasíroval" plody lopoty svojich rúk. Kasírovanie - tak zvykol svojsky a familiárne nazývať túto činnosť, možno aj preto, lebo ako bývalý hostinský tento výraz často používal. Momentálne, už ako dôchodca, mal na svoju obľúbenú záhradku oveľa viac času a bolo to na nej aj poznať. Chcel pozberať a uskladniť zvyšné plodiny, ale prvé kvapky dažďa, ktoré začali cupitať na jesennú zem z olovených mračien, neveštili náklonnosť k jeho plánu. Darmo čo robotu kazí, zamrmlal si popod nos.

„Vravel si niečo?“ spýtala sa starostlivo jeho žena Helena, tmoliaca sa na priedomí.

„Ááále,“ zatiahol Ondrej, akoby naťahoval čas. „Vravím, že pršať ide,“ odpovedal jej, hoci to postrehla aj ona. Cítila už prvé pichľavé kvapky jesenného dažďa a ani jej neboli v tej chvíli po vôli.

„Pozametat' mi treba,“ ledabolo utrúsila, vzala prútenú metlu a chvat-

ne sa pustila zmetať smeti spred vchodovej bránky. Tiež by si mohli dávať lepší pozor, kárala sama pre seba družstevníkov, ktorí práve v tom období vozili kukuricu na siláž a pri preprave im vietor čosi uchmatol a roztrúsil po ceste i popred domy.

„A mne treba repu skasírovať,“ kontroval jej Ondrej, ktorému práca v záhrade v tých chvíľach najväčšmi zamestnávala myseľ.

„Čo Pán Boh požehnal,“ doplnila jeho žena.

"A ja som dorobil," oponoval Ondrej.

„Keby nebolo slnka, nebolo by tepla, ak by nepršalo, chýbala by vlaha, a to všetko je Božie riadenie,“ pokračovala Helena. „A nemali by sme ani takú radosť zo života,“ pridala dôvetok. Viera v Boha bola pre ňu samozrejmosťou, ako aj pravidelná návšteva bohoslužieb a prijímanie sviatostí.

„Ech, taľafatky,“ mávol rukou Ondrej. „Moje ruky to dopestovali, moja poctivá robota!“

„Ale aj tak ďakuj Pánu Bohu, že...“

„... slnko svieti, keď je príhodná vzdušná klíma,“ skočil jej do reči Ondrej. „O daždi možno rovnako povedať a keď neprší, popolievam. Mám čím i odkiaľ,“ húdol si svoje. Kostol sa mu od istého času akosi odcudzil. Ako hostinský bol od rána do večera vo svojom šenku, sviatky nevynímajúc. Usiloval sa, aby prosperoval, v nedeľu otváral už po prvej omši a veru mu aj mnohí zazlievali, že počas druhej omše obsluhuje. Pravda, nie tí, ktorí tam sedeli deň čo deň. Na modlitbu mu v poslednom období akosi nezvýšil čas. Nie, voľakedy taký nebýval, ale ako sa časy zmenili a začal súkromničiť, akoby sa aj jeho vnútro zmenilo. Cestičky k Bohu v jeho srdci, dovtedy ako-tak udržiavané, začali plevelom zarastať a nebolo kosa, čo by tú burinu zoťala. Helena len dúfala, že všetko sa raz zmení, vráti do starých koľají a Ondrej bude ako predtým. Trpezlivo sa za jeho prinavrátanie k Bohu modlila a dúfala, že keď bude na dôchodku, opäť nájde stratenú vieru, pôjdu spolu do kostola, pomodlia sa, poďakujú Pánu Bohu za zdravie, za pomoc, za všetko dobré, čo v živote dosiahli. Horkýže! Dôchodcovský vek prišiel, vstúpil do pitvora, Ondrej odovzdal hostinec mladším nasledovníkom, ale svoju dušu už späť do Božích rúk nedokázal vložiť. Priepasť, ktorá sa vytvorila, bola priširoká a on ju nedokázal preskočiť, ba ani obísť. Nedokázal alebo nechcel? Občasné debaty na túto tému v prítomnej útulnej kuchyne sa míňali účinku.

„Dážď silnie, z roboty v záhrade už nič nebude, nestoj tu ako soľný

stĺp, choď poupratovať pôjd, už si sa dávno hotoval,“ nabádala Helena svojho muža, vidiac jeho zahĺbený pohľad.

„Uhm,“ prikývol Ondrej, keď precitol zo zadumania. Neveľmi sa mu do tej práce chcelo, lebo vedel, že na starej povale nad šopou je haraburda až-až.

„Dnes máš na to príhodný čas,“ kula ďalej železo Helena, vidiac, že Ondrej neprotestuje. „Raz to musíš urobiť. Zima sa blíži, vtedy nebudeš mať chuť a keď nadíde jar, zakvitneš v záhrade ako tá naša jablň pri ceste. A aj radosť zo života budeš mať väčšiu.“

Ondrej len mlkvo pokýval hlavou a uznal, že žena má pravdu.

„Veď už idem,“ odvetil pološeptom a ťahavo si povzdychol, ako keby išiel na nútené práce. Pomalým pohybom priložil staručký, rozpadávajúci sa rebrík k otvoru na povale a rovnako pomalými krokmi stúpал po šteblíkoch.

Bolo tu toho neúrekom. Čo sa v dome ukázalo ako zvyšné a práve nepotrebné, putovalo na pôjd. Stará stolička, pohovka, stoly, polámané hrable, vidly, lopaty, rozmanité dosky, truhlice. To všetko im bolo ľúto zničiť, vyhodit' na smetisko. Nádejali sa, že raz to možno zreparujú, dajú do použiteľného stavu a prinavrátia veciam ich pôvodnú funkčnosť. A ak nie oni, tak azda ich potomkovia. Ktovie. Likvidácia je to posledné, na tom sa zhodli. Na ňu je vždy času dosť. „Odkiaľ začať?“ mrmlal si Ondrej, keď sa rozliadol po povale. Rozmýšľal, ako veci vytriediť, aby tie, ktoré sa dajú najjednoduchšie opraviť a budú najpotrebnejšie, boli poruke. Napokon našiel systém, ako predmety sortirovať a postupne sa zanietene zahĺbil do práce. Ty už zaiste nie si nanič, skonštatoval polohlasne, keď mu pohľad spočinul na zaprášenej čiernej truhlici. Zahľadel sa na ňu a ten pohľad v ňom evokoval nostalgické spomienky. Načo by si komu bola, pokračoval v polohlasnom monológú. Svoje si si odžila, miesto máš tam v kúte. Možno ťa ešte niekedy budú potrebovať divadelníci, keď nadviažu - pravda, ak nájdu dajaký špagát - na staré ochotnícke tradície, pokúsil sa o úsmevnú repliku.

Podišiel bližšie k truhlici. Nadvihol ju a chcel premiestniť do kúta. Bisťu, aká je ťažká, začudoval sa. Vari sú v nej kamene, či čo? Opatrne otvoril veko a pohľad mu spočinul na hŕbe starých kníh. Vzal niekoľko do rúk a letmo ich prelistoval. Odložil ich stranou a siahol po ďalšie. Samá náboženská literatúra, skonštatoval a začal vyložené knihy ukladať späť. Akási tajomná sila ho však nutkala aspoň jednu podrobnejšie prelistovať. Sadol si na hradu spájajúcu dve pomúrovnice a zahĺbil sa do

Svätovojeťského katolíckeho kalendára. To trochu poznám, utvrdzoval sa myslou vo svojich znalostiach, keď začal obracať prvé stránky. Začítal sa do jednej kapitoly, potom do ďalšej ...

Na dvor už sadal súmrak a na povalu sa neveľkým okienkom začali predierať prvé záblesky svetla pouličných lúč, keď sa zdola ozval ženin hlas:

„Kde si toľko? Pod' sa najesť!“

„Už idem, dokončím upratovanie,“ trochu zaklamal a opatrne položil kalendár naspäť do truhlice. Chvíľu sa naň pozeral, potom ho znovu vzal do rúk a zasunul si ho za košeľu. Keď zišiel z povaly, položil ho v šope na okno a prikryl starými novinami. Navečeral sa, ľahol si na diván a premýšľal. Myšlienky v jeho mozgových závitoch kolotali čoby vír pod splavom poblíž obecnej hate, a keď žena zaspala, ešte dlho nemohol oči privrieť. Spánok sa dnes do jeho tela akosi neunúval. Vyšiel von, vzal starostlivo ukrytý starý kalendár a opäť sa doň začítal. Ani nevie ako a kedy zadriemal.

Keď sa skoro ráno prebudil, Helena ešte spala. Kalendár našiel vedľa seba. Chvatne ho vzal, ukryl naspäť do šopy a počkal, kým sa žena zobudí.

„Kde mám tú bledú košeľu s pásikmi?“ začal namiesto pozdravu.

„Tú, čo nosíš na sviatok? A načo ti je?“ začudovala sa Helena.

„Nachystaj mi ju, potrebujem,“ nezľavil Ondrej.

„Teraz?“ neschádzal jeho žene údiv z tváre.

„Teraz!“ zavelil. „Prosím ťa,“ dodal zmierlivejšie.

Keď mu ju priniesla, obliekol sa, pridal sviatočné nohavice a nečujne sa vytratil z domu. Helena si márne lámala hlavu, aký je dnes sviatok, listovala v kalendári, v príborníku prezerala Ondrejove pozvánky na dedinské schôdze a iné aktivity. Nič nenašla. Nechápavo pokrútila hlavou a pobrala sa nakrmiť hydinu.

Ondrejove kroky smerovali do stredu obce. Minul kultúrny dom, pohľadom spočinul na protiľahlom hostinci, kde toľké roky "kasíroval", no nepristavil sa.

„Kdeže si sa vybral, Ondro?“ opáčil sused Štefan.

„Ááale, do dediny,“ ukázal Ondrej neurčito rukou a bolo zrejmé, že mu otázka nebola po vôli.

„A čože taký vyobliekaný?“ domrzal ďalej Štefan.

„Treba aj nové veci prevetrať, keď je tých sviatkov akosi pomenej,“

zahováral Ondrej a náhlil sa preč, aby ho sused ďalej nespovedal. Ten pochopil, že pravdu asi nezvie, nuž sa úchytkom rozlúčil, ešte raz si nechápavo premeral vzd'aulujúceho sa Ondreja a vykročil po svojom.

Ondrej zastal pri kostole a rozmýšľal. Neuvedomoval si plynúci čas, nevnímal spýtavé pohľady okoloidúcich. Vstúpil do Božieho chrámu. Kolená mu spočinuli na kľáčadle. Prežehnal sa a uvedomil si, že nevie, čo má Bohu povedať.

„Bože, odpusť!“ zašepkal a zahĺbil sa do rozjímania. Precitol, až keď kostolné zvony zvolávali na modlitbu Anjel Pána. Vstal, ešte raz pokľakol a prežehnal sa. To nezabudol. Pri východe z kostola mu zrak spočinul na tabuli oznamov. „Spoved' vždy hodinu pred svätou omšou,“ čítal potichu.

„Pôjdem dnes!“ rozhodol sa. Alebo radšej zajtra, aby som sa na svätú spoved' lepšie pripravil, korigoval svoje predchádzajúce rozhodnutie a v mysli sa vrátil k starej truhlici na povale, ktorej obsah zmenil jeho život. Azda mu prinesie aj viac radosti a urobí ho radostnejším.

Čestné uznanie: EMÍLIA MOLČÁNIOVÁ, Predajná

CVOKÁR

Ani neviem, čím to bolo, ale bol som šťastný. Už keď som sa zobudil, vedel som, že to bude pre mňa slnečný deň. A naozaj. Keď mi žena podávala kávu, milo sa na mňa usmiala, náš ročný syn sa prvýkrát namiesto do plienky vykakal do nočníka a v pošte som našiel oznámenie o ukončení lízingu na auto.

Nič z mojej radosti nebudlo dokonca ani vtedy, keď som sa vracal z práce. Na ulici som stretával zamračené tváre náhliacich sa ľudí, ktorí tupo hľadeli do zeme a nechápal som ich. Tak rád by som im bol povedal, nech sa i oni usmejú, veď život je taký krásny... Vtom som na jednej bráne uvidel tabuľku s nápisom: MUDr. Ignác Baklažán, psychológ, terapeut. Rozhodol som sa vojsť.

„Dobrý deň, pán doktor,“ povedal som a široko som sa usmial.

„Dobrý. My sa poznáme?“ spýtal sa a ledva zdvihol zrak spod hustého obočia.

„Pravdepodobne nie.“

„Ste objednaný?“

„Nie, nie som,“ povedal som.

„V tom prípade nemám na vás čas, ani náladu, objednajte sa u sestričky.“

„Ale, ja vám niečo musím povedať.“

„A čo také?“

„Pán doktor, ja som nesmierne šťastný.“

„No a? Čo má byť?“ spýtal sa a začal sa prehrabávať v agende, v triedení ktorej som ho zrejme vyrušil.

„Neteší vás to?“

„A malo by ma?“ spýtal sa cez zuby.

„Pravdaže. Stavím sa, že vám to dnes ešte nik z pacientov nepovedal.“

„To teda nie. A neviem si ani predstaviť, ktorý z nich by mi to asi tak mohol povedať. Niektorý z tých rozvádžajúcich sa manželov? Nieкто z maniodepresívnych či abstinujúcich pacientov? Alebo toxikoman po odvykacej kúre? A nezerala sa mi šťastná ani posledná pacientka po strate manžela.“

„Však práve! Na to som tu, lebo viem, že to potrebujete počuť.“

„Nie. Ja som zvyknutý celé dni počúvať len vzdychy, sťažnosti a melancholické výlevy.“

„Nevravím to? Dobre som prišiel. Pán doktor, ja som šťastný, pokúste sa trochu usmiať aj vy, nech nie som v tom sám, no tak,“ povzbudzoval som ho.

„Viete, som prepracovaný, v poslednej dobe trpím nespavosťou a bolesťami hlavy a vy jednoducho poviete, aby som sa usmieval?“ povedal so smútkom v očiach, ale postrehol som, že mu predsa len nepatrne šklblo kútikom úst.

„Nebojte sa, pôjde to. Skúste mi povedať nejakú maličkosť, čo vás v poslednej dobe potešila.“

Doktor sa zamyslel a napokon povedal:

„No, bolo to už veľmi dávno. Možno aj dvadsať rokov tomu bude. Jednu mladú slečnu som dostal z trdnomyseľnosti a tá ma po poslednom sedení z vďaky tak vybozkávala, že som ledva dych polapil, ale na viac si nespomeniem...“

„Jój, pán doktor, to bol zážitok, však? Ved' daktoré tie baby sú naozaj super, čo poviete?“

„Ja nemám šťastie na ženy.“

„Ste azda slobodný?“

„Veru tak,“ smutne zodvihol obočie.

„Vy, že nemáte šťastie? Keby ste vedeli, pán doktor, ako vám závidím, veď vy ste vlastne neuveriteľne šťastný človek. Ja, ženatý musím mať, čo sa týka žien, diétu, ale vy, vy sa môžete za ženami v jednom kuse otáčať a kurizovať im, koľko len chcete.“

„No, to je pravda, z tejto stránky som sa na to nikdy nedíval,“ mierne sa pousmial.

„Teraz mi porozprávajte, čo najradšej robíte,“ vyzval som ho.

„Chodím na ryby, lyžujem a rád sa dobre najem.“

„A aký bol doteraz váš najväčší rybársky úlovok?“

„Nuž, veru, asi pred rokom som chytil metrovú hlavátku. Vážila celých šesťdesiat kíl. Jej hlavu mám aj vypreparovanú. Keby ste len videli, ako som sa s ňou mocoval, na pomoc mi napokon museli prísť dvaja kolegovia, rybári,“ povedal s nadšením.

„No, vidíte a že nemáte šťastie. A čo lyžovanie? Ide vám to?“

„Slušne. Ako študent som bol dokonca v reprezentácii a veľa razy som absolvoval aj skialpinistické zjazdy z osemtisícoviek v Himalájach.“

„Fíha! Tak vy ste aj horolezec. Musí to byť krásne pokoriť niektorého z veľikánov.“

„To vám teda poviem, to sa len tak nezažije, je to jednoducho eufória,“ rozohnil sa a oči mu horeli.

„Verím vám a trochu aj závidím, máte krásne povolanie, ušľachtilé záľuby, čo by som ja za to dal.“

„Nebud'te smutný, niekedy vás môžeme s kamarátmi zobrať na nejaký menší výlet, dobre?“ už sa vôbec nebránil úsmevu a ako najlepšieho kamaráta ma potľapkal po pleci.

„Veľmi rád pôjdem, pán doktor. A ešte sa vás chcem spýtať, mohli by sme si dohovoriť budúcu schôdzku? Vidím, že vám moje sedenie pomohlo. Čo tak budúci utorok?“

Psychiater zalovil v diári a povedal:

„Môžeme to dať na sedemnástu hodinu? Vtedy už nemávam pacientov...“

C. KATEGÓRIA — POÉZIA

dospelí, študenti VŠ

téma: **RADOSŤ V ŽIVOTE A ZO ŽIVOTA**

1. miesto: EMÍLIA FILIPOVÁ, Svätý Peter

ŠŤASTIE

Hľadáš ho všade
na chodníkoch dní
po nociach bez hviezd,
aj v ránach svetla,
keď sa rozodní.
Márne si kladieš
nemé otázky.

Keď už nedúfaš
ustatý diaľkou
zatúlaných ciest ,
zrazu pochopíš -
nosiš ho v srdci -
v dlaniach horúcich
od lásky.

CHCEM VEDIET'....

Chcem raz ako vták
letieť cez oblaky
a pristáť v korune
smreka.
Zemskú tiaž
oklamať
a nebyť spútaný
Zemou.
Neprijat' údel
človeka.

Chcem vedieť,
kde sa vlieva
moja rieka
do hrebeňov vln
neznámeho mora,
nevidieť,
ako sa Zem
plná zloby
a chorá
rúti k zániku.

Preletieť
čiernou dierou noci
až ku súhvezdiu
pokoja..

Umlčať

nepokojné múzy
a vyhrať bitku
bez boja.

Chcem si vypočuť prí-
behy
prastarej, unavenej
Zeme,
ktoré ešte nik
nepozná.

Viem, že raz celkom
nečakane
môj vesmír ticho
pristane,
na brehoch túžby
z môjho sna.

PICHLÁVÝ

Ani netuším,
kde si sa tu vzal
osamelý smrek.
Nemôžem vedieť,
veď si mi cudzí -
aj keď niekedy
objímam tvoj driek
a pichľavými
ihličkami
si masírujem
nepokojnú dušu.

Tvoj dych
rozvoňal náš dvor
a pomohol mi uveriť,
že svet je v poriadku -
a ja tiež.

Aj keď som ťa ešte
celkom neprijala
do svojho
pamätníka,
predsa ťa ľúbim,
aj keď si pichľavý
ako jež....

TOU CESTOU

Podaj mi ruku
v dobrej viere,
nech dušu moju
pohladi.
Rozkvitli kvety
pri jazere,
lienka sa chúli
v papradí.

Môj svet je plný
tvojho slnka,
svetlo sa túla
dolinou,
na strunách srdca
hraj mi pieseň,
čo bude našou
jedinou,

prekoná letokruhy
rokov
a nestratí sa
v éteri.
Keď večer klesne
na tvár Zeme,
ja tvojim slovám
uverím.

ZMENENÝ SVET

Všetko vyzerá
tak ako predtým -
a predsa nie je.

Cudzí dvor
sa mi ešte viacej
odcudzil.
Svieži ker vyschol.
Miazga prestala
prúdiť do žíl.

Aj púpava dnes
hlávku viacej
kloní.
Zeleň sa z trávy
kamsi stratila.
Smutná beznádej
slnko zakryla -
do nej sa vnáram
tak ako oni .

Do čudných svetov,
bez vôni.....

2. miesto: KAROLÍNA KOVÁČOVÁ, Hôrky

Krdle

Krdle slov
ostali kdesi
v hrdle. Snov
sa nikdy
nenabažím
ak viem
že ich môžem
žiť s tebou

Brieždenie

Nesvitá.
To Večný otvára oči
údivu

A stojíš oproti horiacemu dňu
ako slepý Mojžiš.

Vojdi dnu.

Nech radosť rodí ťa
a vánok vezme tvár do dlaní,
kým odpiješ si z večna

v tejto chvíli, v tomto svitaní.

Blízkosť

Ako sa slnko skláňa nad riekou
na mrku dňa vprostreď zimy,
vzplanie a kone srdcu nestačia,
keď k horizontu cvála s nimi.

Tak blízko si mi...a ešte nikdy krajšie
nebolo...
Tak blízko, až ten dotyk za chvost chytí
kométu. Rieka a biele lúky horia okolo
a horí všetko, čo bolo kedy v Bytí...

Slnko sa ticho nahlo nad riekou,
vtáky zapletajú vŕbam vlasy.
A si tu pri mne, aj keď nie si tu.
Veď k radosti stačí len to „A si...“

K radosti...

Kým dotýkaš sa zeme a zem tvojich nôh,
ostáva. Nahá ako stromy v marci
odieva dušu do svetla. A jej hloh
tak radi chodia vyzobávať vtáci

bezbranní v korunách. Pozná ich piesne
miazga, čo tryská pod kôrou tak presne
až vytryskne ti ruky na kríž. Až k Nemu.
K radosti, že život patrí Vzkriesenému.

3. miesto: ALENA RÁCHEL JUREČKOVÁ, Krpeľany

Sviece

Zažala som dve,
stoja pri sebe
v červených čajových svietnikoch,
tíško hrejú,
v nociach,
v dňoch.

Keď si odchádzal,
povedal si:
"Daj pozor na sviečky."
"Nebudem pri nich spať."
Pomyslela som si,
nemusíš sa báť.

Či stihnú dohorieť,
či budú svietiť
a sa smiať,
to neviem dopredu
posúdiť.

Deka

Celá natešená,
prišla som s ňou,
modrá
so žltým mesiacom,
so žltými hviezdami,
nepáčila sa Ti,
"takú majú Cigáni."

Natešenie upadlo,
veď je krásna,
mäkká
a ako hreje,
"prečo sa Ti nepáči?"
Vždy som takú chcela.

Večer pozriem na gauč,
na ňom ležiš Ty,
dekou si prikrytý.

Diár

Veľký, modrý,
s bielym nápisom
konkrétneho roku,
ostal nepopísaný,
žiadne plány,
žiadne slovo
v ňom.

Tenké riadky,
už prešiel ďalší rok,
na čo ho využijem?
Čo popíšem doň?
Vypísané písmo,
písala som do novín
články,
neprečítam po sebe,
plním jeho hárky.

Je to denník dvoch ľudí,
za jeho obsah,
nech nás nikto nesúdi.

Čestné uznanie

TERÉZIA ŠMIDOVÁ, OSF - sr. BONAVENTÚRA

K RADOSTI TRVALEJ

Radosť len vtedy
vstúpi do duše,
keď človek má,
zažil pri sebe
matku, ktorá ho
s láskou kolíše.
Odkedy má človek
nablízku človeka,
čo tíši bolesť,
alebo naučí,
ako ju uniesť,
prečo ju uniesť.
Nablízku človeka,
ktorého rukami
tá naša bolesť
akosi preteká.
Toho, čo dokáže
aj smútok
premeniť na radosť,
aby jej bolo
nakoniec stále viac
a pre každého
práve dosť.
Odkedy vie, že môže
byť už tu a vždy
v náručí Otca,
Pastierom nesená
zblúdená ovca,
cez neho s istotou

smeruje život
tam, prečo je:
k radosťi trvalej,
večnej, bez konca.

RADOSŤ ČISTÁ

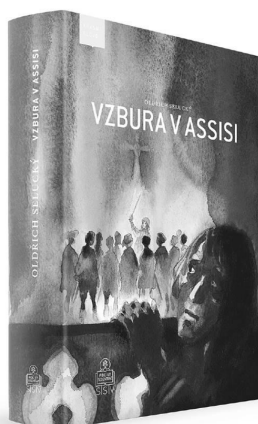
Vtedy nám radosť čistá
zo srdca tryská,
keď je ono samo čisté,
nie ako uschnuté
popadané lístie.
Keď je plné života,
čo kdesi v hĺbke
pramení, klokotá.
A každým úderom
pripomína iné,
ak tie si skutočne
vážime a ctíme.
Údery, sliny,
more krvi, znoja,
i poslednú ranu,
čo dosiahla
na miesto radosťi
samotného Boha,
aby aj tá naša, pravá,
našla prameň tam,
kde sa Boh i človek
natrvalo, večne,
len v tej nevýslovnej,
v jej objatí spoja.

JE RADOSŤ

Je radosť človeka,
po vyhnaní z raja,
neraz len jablkom
na jedenie chutným,
na pohľad krásnym,
na poznanie vábivým,
nakoniec strukom,
hladovou mukou,
ktorá ho dvíha
na cestu späť
zo svojich tak
zbytočných hľadanií
tam, kde jej niet.
Zo svojich životných,
bez Otca,
bez Syna obety,
bez Ducha radosti:
tak márných,
márnotratných ciest.

VZKRIESENÚ RADOSŤ

Opäť tu budeš,
Zmŕtvychvzkriesený,
a my pri tebe,
opäť blažení.
Natešení z toho,
že späť máme,
čo zostalo nám
ukryté za dverami,
za tajomstvom
v rajskej bráne.
Ohnivý meč
sa konečne láme
a nastupujú
lúče vzkriesenia,
lúče radosti,
ktoré sa už
nikdy nezmenia.
Len, keď aj my
sa nimi zmeníme
na čosi nové,
radostne vzkriesené,
trvalé, Božie, iné.
Potom ju opäť máme:
vzkriesenú radosť,
že odkedy sme,
môžeme žiť s tebou,
Vzkriesený,
už neustále.

Oldřich Selucký
VZBURA V ASSISI

Aj ty máš sen ako svätý František, ktorý chcel byť rytierom? V jeho srdci horeli mnohé ideály, túžba získať si dobré meno a vyzvať do sveta za veľkým dobrodružstvom. Boh mal s ním však iné plány. V románe o obľúbenom svätcovi sa dočítaš o tom, čo sa stalo pred Františkovým obrátením, ale aj o jeho priateľoch, ktorí podobne ako on hľadali zmysel života.

„Želám ti, aby si si vo Vzbuře v Assisi našiel aspoň jedného kamaráta, ktorý ti ukáže, že stojí za to bojovať o svoje povolanie, ako to robili mladí rytieri v knižke.“

Oldřich Selucký

Viazaná, 616 strán, 19,90 €

Členovia SSV 16,91 €

Členská zľava platí v obchodnej sieti SSV.

-15 % PRE ČLENOV
SPOLKU SV. VOJTECHA

CENAMI DO SÚŤAŽE PRISPELI:

PostScriptum

Vydavateľstvo Don Bosco **db**

ODKAZ KAROLÍNY BRÜSTLEOVEJ

Zborník deviateho ročníka literárnej súťaže.
podľa odporúčania poroty zostavil: PaedDr. Karol Vlčko
vydala: Obec Podhorie
tlač: Varínska tlačiareň
grafická úprava: PaedDr. Karol Vlčko
neprešlo jazykovou úpravou
ISBN 978-80-973081-6-2

KAROLÍNA BRÜSTLEOVÁ

PRVÁ UČITEĽKA V OBCI PODHORIE, OKRES ŽILINA

978-80-973081-6-2

9 788097 308162